

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ІНСТИТУТУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТОРГОВЕЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Рік заснування 2001

Випуск II

Економічні науки

**Чернівці
2003**

УДК 33(477) (06)
ББК 65.9 (4УКР) Я 54

Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: АНТ Лтд, 2003. – Вип. II. – 557 с.

У науковому віснику розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми соціально-економічного розвитку України в сучасний період та в перспективі. Значна увага приділена вирішенню питань побудови і функціонування ринкової економіки на інноваційно-інвестиційній основі. Розглядаються можливі стратегічні цілі, напрямки, пріоритети і завдання регіонального перспективного розвитку і національної економіки країни.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів та студентів, що цікавляться проблемами ефективного розвитку економіки та її галузей в сучасних умовах.

Редакційна колегія:

Е.І.Бойко - д.е.н., професор, **Е.О.Грицюк** – к.е.н., доцент, **М.І.Долішній** – д.е.н., професор, академік НАН України, **І.Д.Козменко** – к.е.н., доцент, **Д.Г.Лук'яненко** – д.е.н., професор, **А.А.Мазаракі** – д.е.н., професор, **В.В.Мова** – д.е.н., професор, **Т.М.Ореховська** – к.е.н., доцент, **А.М.Поручник** – д.е.н., професор, **І.М.Школа** – д.е.н., професор, **М.Ф.Юрій** – д.і.н., професор.

Рецензенти: доктор економічних наук, професор **М.А.Козоріз**
доктор економічних наук, професор **В.І.Пила**

Редакція вісника: Головний редактор – **І.М.Школа**
Відповідальний секретар – **Е.О.Грицюк**
Редактор – **Р.В.Кравчук**
Коректор – **Н.С.Колодницька**
Комп'ютерний дизайн і макетування – **А.В.Фокшук**

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Свідоцтво державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України № 4317 серія КВ від 20.06.2000 р.

Загальнодержавне видання
Збірник входить до переліку наукових видань ВАК України

ISBN 966-7577-69-4

© ЧТЕІ КНТЕУ, 2003
© АНТ Лтд, 2003

Підписано до друку 27.06.2003р.

А.А. Вдовічен,
Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗРІЗІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

У даній статті автором пропонується використати ресурсний підхід при визначенні суті інвестицій, який, з одного боку, дозволяє забезпечити цілісність опису регіону як об'єкта дослідження, а з іншого – усуває невідповідність між предметом і методами дослідження регіональної й інвестиційної проблематики.

In the given article the author suggests usage of resource approach in defining of investment essence which from one side allows providing integrity of regions description as object of research, and from another side it removes discrepancy between the subject and methods of research of regional and investment problem tendencies.

Формування національної економічної системи, докорінна зміна економічних відносин обумовили ряд нових завдань, пов'язаних із реконструкцією народного господарства. В цій ситуації вкрай необхідно провести децентралізацію державного управління та структурну перебудову промисловості й господарства України на засадах вмілого регулювання інвестиційними процесами, виробничо-технічною й соціально-економічною політикою, які б забезпечували реалізацію просторової стратегії й регіональної політики в масштабі держави.

Однією з особливих прикмет цивілізованого розвитку в останні роки ХХ століття є актуалізація регіональної проблематики на тлі посилення інтеграційних процесів в усіх сферах суспільного життя. Відбувається зміна стратегічного напрямку у соціально-економічній політиці держави, в свідомості людей і, певна річ, в структурі наукових досліджень. Нагальність таких змін обумовлена, з одного боку, тим, що продовжують діяти сильні тенденції до глобалізації

економіки на базі розширення діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) і загострення екологічної кризи, а з другого – має місце постійний пошук до національно-державної, етнічно-територіальної, регіональної самоврядності та самодостатності.

У зв'язку з цим, в Україні необхідно розширити тематику і поглибити змістовність регіональних досліджень, привести їх у відповідність до потреб розбудови регіонів. Це сприятиме зміцненню всього державного організму, зніме суспільне напруження етнічного, економічного, адміністративного, політичного характеру. Регіональну політику розглядають як головний напрям децентралізації державного управління, як один з основних шляхів переходу від жорсткого централізованого управління економікою до ринкового господарства [1].

Однією з найбільш гострих форм прояву кризового стану української економіки в цілому і практично всіх її регіонів є інвестиційна криза. На сьогоднішній день практично всі регіони України знаходяться під сильним впливом процесу розподілу праці, який склався у радянський період. Тільки при реконструкції й модернізації матеріально-технічної бази, проведенні часткової конверсії промисловості, створення ефективної соціально-економічної інфраструктури можливі цілеспрямовані структурні перетворення в економіці регіонів, а дане завдання може бути вирішене тільки за умови створення стратегічно вірної регіональної інвестиційної політики.

Оптимізація інвестиційної діяльності, як найважливіша умова розвитку, на даний час стає одним з першочергових завдань переходу країни до нового рівня суспільного розвитку. Сьогодні від вибору оптимальної стратегії використання інвестиційного потенціалу, а отже, від стимулів використання інвестицій, що виникають, залежить не тільки життєздатність окремих підприємств або галузей, але і конкурентоспроможність всієї національної економіки в

системі світового господарства, подолання існуючої кризи й подальший розвиток всіх сторін суспільного життя. Дана стратегія повинна базуватися на інвестиційній привабливості регіонів, яка є похідною державної регіональної політики.

Як показує практика, кожний інвестиційний проект має конкретну спрямованість і з найбільшою ефективністю може бути реалізований як для інвестора, так і для реципієнта у тих регіонах, де для цього є найкращі умови. Саме тому важливу роль у процесі обґрунтування стратегії інвестиційної діяльності компаній, фірм відіграють оцінка й прогнозування інвестиційної привабливості регіонів, які повинні бути безпосередньо узгоджені з державною регіональною політикою, оскільки правильне розміщення окремих підприємств і виробництв може сприяти підвищенню ефективності господарювання й економічного розвитку країни в цілому.

Регіональний розвиток України відбувається досить складно й суперечливо. Нові соціально-економічні умови господарювання визначають і нові підходи до оцінювання потенціалу регіонів, ставлять завдання аналізу моніторингу та пошуку шляхів вирішення проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на всіх регіональних рівнях.

Для формування ефективної інвестиційної політики на рівні країни, її регіонів, мікрорівні (в кожній конкурентоспроможній фірмі), необхідне надійне методологічне забезпечення. Передумови для створення науково-обґрунтованих методологічних підходів з розробки теорії відтворення в інвестиційному комплексі є. Вони ґрунтуються на багатьох дослідженнях іноземних і вітчизняних вчених, на узагальненні іноземного досвіду організації відтворення в інвестиційній сфері й інших джерелах.

Слід враховувати, що дослідження вітчизняних учених значною мірою ґрунтуються на господарській практиці, що

існувала в соціально-економічній системі колишнього СРСР. Інвестиційне відтворення в СРСР зводилося до відтворення основних виробничих і невиробничих фондів, а інвестиції здійснювалися, головним чином, у формі централізованих капітальних вкладень. Це привело до того, що саме поняття інвестицій, інвестиційного процесу, відтворення в інвестиційній сфері розглядалося вузько, спрощено, не охоплюючи весь процес відтворення, кругообігу інвестицій.

При традиційних методологічних підходах до розробки регіональної й інвестиційної проблематики оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за характеристиками завершальної стадії інвестування – обсягам залучених у суспільне виробництво інвестицій, зіставленими з одержуваними соціально-економічними результатами. Тим самим процеси регіонального інвестування неадекватно описуються методами, що оперують характеристиками економічних подій, що здійснилися, і не враховували ресурсну базу інвестування. Це призводить до звуження горизонтів наукових досліджень і, як наслідок, одержанню усіченого наукового результату в розробці регіональної інвестиційної проблематики. Крім того, знижується операційність методичного інструментарію, що найчастіше деформує уявлення про реальні інвестиційні можливості регіону й перспективи його розвитку.

На наш погляд, необхідно використати методологічний прийом, який повинен логічно доповнити й розширити можливості наукового інструментарію, що використовується. В його основі пропонується використовувати **ресурсний підхід**, який, з одного боку, дозволяє забезпечити цілісність опису регіону як об'єкта дослідження, а з іншого – усуває відзначену вище невідповідність між предметом і методами дослідження регіональної й інвестиційної проблематики. Тому такий підхід вимагає значного корегування. В іншому випадку ми не можемо обґрунтовано, якісно й кількісно визначити

параметри інвестиційного потенціалу, джерела, фактори його відтворення й розвитку, сформувавши економічний механізм відтворення інвестиційного потенціалу в умовах формування й розвитку ринкових відносин.

Інвестиційна політика в Україні формується, а тим більше реалізується, досить суперечливо. В цих умовах у кожному регіоні важливо сформувавши свою науково-обґрунтовану концепцію інвестиційної політики, виходячи не тільки з інвестиційної ситуації, що склалася в Україні в цілому та на основі її законодавчої бази, але і з короткотермінових, середньотермінових та довготермінових завдань (цілей) перетворень, що проводяться при певних соціально-економічних і політичних умовах, які склалися в конкретному регіоні. Враховуючи при цьому науковий, ресурсний, виробничий, кадровий потенціал регіону і т. п.

Звідси випливає, що методологічні підходи, які спрямовані на використання, відтворення, розвиток інвестиційного потенціалу будуть розвиватися (базуватися) як на загальних принципах, так і на усесторонньому врахуванню особливостей ситуацій, що склалися в цих регіонах.

Отже, для того, щоб створити надійну, фундаментальну методологічну основу по управлінню відтворенням інвестиційним потенціалом на інноваційній основі, потрібно визначитись, що означає категорія “інвестиції” та її похідні. Без цього неможливе створення дієвих ринкових, державних, регіональних регуляторів, до яких належать механізми регулювання інвестиційною діяльністю. Поняття “інвестиції” виступає первинною категорією, яка є базою побудови ієрархії решти категорій, що відображають відтворення основного та оборотного капіталів. Сам термін “інвестиція” походить від латинського слова “invest”, що означає “вкладати” [10, 7].

Відмінність у підходах щодо сутності інвестицій виявляється досить чітко як у вітчизняній, так й іноземній

економічній літературі у різні проміжки економічного розвитку світу.

Слід зазначити, що розгляд інвестицій як економічного поняття ні в теоретичних дослідженнях, ні в науковій економічній літературі радянського періоду не приділялося належної уваги. Тому не дивно, що ми не маємо фундаментальної концепції інвестування та засобів управління регіональним інвестиційним процесом.

В економічній літературі зустрічаються різноманітні погляди, часом навіть заплутані трактування категорії “інвестиції”. Поняття “інвестиції” часто підмінялося поняттям “капітальні вкладення”. Таке тлумачення інвестицій було найрозповсюдженішим до останнього часу у вітчизняній економічній літературі. При цьому капітальні вкладення (інвестиції) аналізувались у двох аспектах: як економічна категорія і як процес, що пов’язаний з рухом грошових засобів (ресурсів). Як економічна категорія, капітальні вкладення трактувались у вигляді системи окремих економічних відносин, що пов’язані з рухом вартості, яка авансована в довгостроковому порядку в основні фонди від моменту виділення коштів до реального відшкодування [8, 189].

Отже, в теоретичному плані економісти радянського періоду, які займалися вивченням капітальних вкладень, прийшли до спільної думки про те, що капітальні вкладення – це витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів, які забезпечують відтворення основних фондів.

Але, на жаль, на практиці до капітальних вкладень включалися лишень затрати на будівельні роботи, придбання й монтаж обладнання, придбання інструмента й інвентарю, що входять в склад основних фондів, й інші витрати (проектно-пошукові та бурові роботи; відведення земельних ділянок і переселення людей у зв’язку з будівництвом; витрати на підготовку експлуатаційних кадрів для підприємств, які створюються; на геологічні роботи і т.п.). Проте в капітальні

вкладення не включаються витрати на відтворення основних фондів на діючих підприємствах, в організаціях й їхніх об'єднаннях. Таким чином, в інвестиційний комплекс включався, по суті, лишень будівельний комплекс і група галузей, що безпосередньо його забезпечують.

Практично, дещо розширився підхід до капітальних вкладень (інвестицій), коли в них почали включати і капітальні витрати на формування оборотних фондів. При цьому превалював практичний аспект: обговорювалися проблеми уточнення витрат, які віднесені до капітальних. Зокрема, Б.Егізарян та В.Чернявський, говорячи про витрати, які мають передбачатися кошторисом, плюсують витрати на основні фонди та оборотні кошти [11,121].

Наслідком розширення концепції капітальних витрат була поява досліджень обороту інвестицій та вивчення окремих стадій інвестиційного циклу. Стверджувалося, що інвестиційний цикл завершується введенням у дію основних фондів і виробничих потужностей. Переважна більшість наших економістів, таких, як Є.Бершеда, К.Федоренко, Є.Кубко, А.Пилипенко, Ю.Уваров, також дотримувалися цієї ж позиції [11, 123-124].

Такий, майже винятковий, розвиток даного підходу був об'єктивно зумовлений існуванням системи адміністративного, централізованого розподілу матеріальних ресурсів, відсутністю повноцінного ринку засобів виробництва і фінансових ринків.

Проте при аналізі різної літератури ми зустрічаємо неоднорідне ставлення вітчизняних економістів до сутності капітальних вкладень (інвестицій). В основному, розглядалися два основні підходи, які називали "ресурсним" і "витратним".

З точки зору кількісних критеріїв переважав витратний підхід, який мав яскраво виражений нетоварний характер, тобто ігнорував грошову форму кругообігу основного капіталу, обмежуючи його рух введенням у дію основних

фондів (без зв'язку із процесом обороту інвестицій до кінцевих народногосподарських результатів).

Внаслідок зростання диспропорції у народному господарстві країни та зниження ефективності чинної системи управління економікою посилився інтерес до дослідження ресурсного аспекту сутності капітальних вкладень (інвестицій), що зумовлювалося передусім наявністю глибокої матеріальної та фінансової незбалансованості економіки, притаманної адміністративній системі ведення господарства.

З точки зору ресурсного підходу під капітальними вкладеннями розуміють кошти, що призначені для простого й розширеного відтворення основних фондів. Вказане визначення знімає вторинність грошової форми кругообігу щодо матеріальної (товарної) форми, реставруючи логічну послідовність процесу відтворення основного капіталу.

Недоліком у цьому підході є абстрагування від процесів руху ресурсів (інвестицій), послідовність їх метаморфоз під впливом цільових настанов інвесторів у продукт інвестиційної сфери.

Порівнюючи визначення капітальних вкладень, у вище наведених двох підходах, ми бачимо одну спільну рису, а саме: статична, фіксована характеристика об'єкта дослідження, що ґрунтується на вилученні будь-якої однієї стадії руху інвестицій – початкової (грошова стадія) або проміжної (продуктивна стадія).

Найбільш плідним шляхом пізнання суті капітальних вкладень як форми інвестицій є, на погляд Д.М.Черваньова та Л.І.Нейкової, їх розгляд у динаміці, в процесі послідовного перетворення акумульованих ресурсів у продукт інвестиційної сфери, відшкодування витрат і одержання доходу від реалізованої продукції [11, 128].

В умовах формування вільного підприємництва, змішаної економіки з ринковим механізмом її саморегулювання у поєднанні з державним та регіональним

регулюванням необхідні сучасні підходи до інвестування, розроблення нової методології і теорії управління інвестиційним процесом.

Різноманітність суб'єктів інвестиційного процесу, джерел інвестицій, необхідність формування інвестиційних ринків, входження у світовий інвестиційний ринок вимагає більш широкого системного підходу до теорії інвестицій. При цьому доцільно опиратися на розробки іноземних економістів. Міжнародний досвід свідчить, що залежно від зрілості національних економік, рівня їхньої інтегрованості у світове господарство формується і політика стосовно внутрішніх та іноземних інвестицій. У країнах, що послідовно здійснюють заохочення інвестиційної діяльності, створюються відповідні макроекономічні умови та нормативно-правова база, які є детермінантами інвестиційних процесів, сприяють їхньому поживленню, залученню капіталів до національної економіки та її регіонів.

Для іноземної економічної літератури, теоретичних досліджень з проблемам інвестицій характерним є ширший підхід до визначення інвестицій, поява якого зумовлена специфікою та традиціями різних економічних шкіл і течій, на відміну від радянських вчених. Так, австрійською школою "граничної корисності" інвестиції трактуються як обмін задоволення сьогodнішніх потреб на задоволення їх у майбутньому. Тобто, є намір, згода не задовольняти сьогodнішніх потреб із надією отримати в майбутньому блага і послуги, що переважають за вартістю вкладені.

Синтетичний характер даної категорії відображений у визначенні інвестицій у Законі України "Про інвестиційну діяльність", а саме: "інвестиціями є всі види майнових й інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект" [5, 49].

Це визначення в основному відповідає міжнародному підходу до уявлень про інвестиційну діяльність як процесу вкладання ресурсів з метою одержання прибутку в майбутньому. Тобто воно, по-перше, враховує динамізм інвестицій, а саме розкриває взаємозв'язок, процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення, витрати і, по-друге, дає гранично широку класифікацію інвестицій та об'єктів інвестиційної діяльності.

Деяко неточним, на думку А.Пересади, є здійснення інвестицій з метою одержання соціального ефекту. Цей ефект може досягатись не від прямих інвестицій у підприємництво, а через збільшення доходів від інвестиційної діяльності і відповідних надходжень до держбюджету, що використовуються на фінансування соціальних програм [7, 9-10].

А Д.С.Зухба залежно від відмінностей інтересів суб'єктів, їхніх мотивів та стимулів в інвестиційній діяльності виділяє три основні форми інвестицій:

- 1) меркантильні, здійснювані за рахунок власних коштів інвестора і такі, що мають пріоритетною метою отримання прибутку;
- 2) некомерційні, створювані з метою отримання соціального ефекту;
- 3) асоційовані, спрямовані не на отримання поточних дивідендів, а на досягнення стратегічних пріоритетів [2,8].

Виходячи з цього, економічну характеристику інвестицій можна було б сформулювати так: "Інвестиції як економічна категорія відображають відносини, пов'язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в їхні основні та оборотні фонди, а також у науково-технічний розвиток, якісне вдосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від

моменту авансування до реального відшкодування й одержання прибутку або соціального ефекту”.

Основи даного визначення були взяті на озброєння як українськими так і російськими вченими. Так, В.Бочаров і Р.Попова дають наступне трактування: “інвестиції виражають всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об’єкти підприємницької діяльності, в результаті яких формується прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект” [9, 10].

У даному визначенні, як і в інших, варто відзначити домінування ресурсного підходу. Хоча й подана розширена матеріальна база для інвестицій, у порівнянні з методологічним підходом, коли “інвестиції” в економічній літературі, багатьма фахівцями ототожнювались з поняттям “капітальні вкладення”.

Проте ці визначення не відображають економічної суті інвестицій, а інвестиційна сфера обмежена в них тільки підприємницькою діяльністю. Отже, якщо інвестиційні ресурси використовуються не в підприємницьких структурах, то вони не є інвестиціями.

Крім того, інвестиції, згідно з чинним законодавством можуть існувати в грошовій або матеріальній формах, у формі майнових прав та інших цінностей. До інвестицій у **грошовій формі** належать укладені в них грошові засоби, цільові банківські вклади, паї та цінні папери. Інвестиції у **матеріальній формі** поділяються на рухоме і нерухоме майно. Інвестиції у формі майнових прав групуються за напрямками: у формі інтелектуальних прав (авторське право, “ноу-хау” та інші), у формі прав користування природними ресурсами (землею, іншими ресурсами). Виділяється також група інших цінностей[5,59].

Водночас не можна не погодитися з думкою Д.Черваньова та Л.Нейкової про те, що існує ще одна важлива форма інвестицій, сутність якої практично не розглядалася в

економічній літературі. Цю форму можна було б назвати “фінансовими правами” [11, 130-131].

Фінансові права впливають із взаємозв'язку інвестиційної діяльності державного регулювання її умов передусім податково-амортизаційними методами. Якщо держава (в особі центральних або регіональних (місцевих) органів влади) надає юридичним і фізичним особам податкові пільги, тобто якщо сума податку на прибуток буде нижчою від законодавчо встановленого максимуму, то відбувається інвестування коштів держави в розвиток даного підприємства.

Така ж ситуація виникає і в процесі проведення амортизаційної політики, встановленні пільгових норм амортизаційних відрахувань (прискорена амортизація). Саме тому держава, надаючи інвесторам податково-амортизаційні преференції, має оцінювати ефект від цих заходів, виходячи з повернення коштів “фінансових прав” у майбутньому. Власне, розглянуті різновиди інвестицій (як і всіх інших податкових і кредитних пільг) доповнюють класифікацію інвестицій у грошовій формі.

Повертаючись знову ж таки до економічної суті інвестицій, слід звернути увагу на більш лаконічне, але близьке, на наш погляд, трактування, що дається у книзі “Основи підприємницької діяльності: інвестиції – витрати грошових засобів, які направлені на відтворення капіталу (його підтримку і розширення)” за редакцією Ю.М.Осіпова [6, 204]. Тут даному визначенні дається певне узагальнення багаторічних фундаментальних досліджень представників світової науки, що займалися визначенням суті інвестицій. Дане визначення можна взяти за відправну точку при уточненні економічної категорії “інвестиції” та повинно проводитися за наступними напрямками:

- у категорії “інвестиції” повинні поєднуватися ресурсний і витратний підходи. Оскільки інвестиції, з одного боку, – це результат виробничої діяльності, з іншого – частина

доходу, яка не використовується в даний час на споживання.

- інвестиції охоплюють відтворення всього капіталу – основного й оборотного, постійного і змінного. Отже, інвестиції – це витрати не тільки на засоби, але і на предмети праці. В інвестиції включаються витрати на: машини, обладнання, транспорт, будівництво нових підприємств, житлове будівництво і т.п. Все це теж приносить і доходи, і соціальний ефект. В інвестиції включаються також і приріст запасів, які є не спожитим продуктом в період часу, що розглядається.

Інвестиції також можуть бути пов'язані і з витратами на робочу силу, а саме витратами на освіту і підвищення кваліфікації, тобто це витрати, які відшкодовуються не зразу. Сюди відносяться також витрати на отримання інтелектуальної продукції – ноу-хау, ліцензії, патенти і т.д. Отже:

- інвестиції – це витрати не тільки на приріст капіталу, але і на його відтворення.
- у визначенні “інвестиції” необхідно поєднувати макроекономічний і мікроекономічний підходи. Дійсно в народному господарстві кругообіг і обіг інвестицій здійснюється і в рамках підприємств, і в рамках регіонів, і в масштабі всього народного господарства. В рамках регіонів і народного господарства у переплетенні кругообігів підприємств здійснюється спільний кругообіг інвестицій, в якому важливу роль відіграє ринок інвестицій та інвестиційний потенціал регіонів;
- інвестиції, ще раз варто підкреслити, необхідно розглядати не тільки в статистиці, але і в динаміці. Рух інвестицій відбувається наступним чином. Заощаджені ресурси в минулі періоди (результат процесу виробництва) розподіляються між нагромадженням, споживанням і відтворенням зношених засобів виробництва. Звичайно, з

позиції мікрорівня частина отриманих доходів обов'язково йде на поточне споживання. Інша перетворюється у витрати, які використовуються на просте і розширене відтворення капіталу. У результаті таких внесків в конкретні об'єкти інвестиційної діяльності (реальні інвестиції) відбувається перетворення внесених засобів (коштів) у ріст капітальної вартості, що свідчить про кінцеве перетворення інвестицій в нові споживчі вартості. При їхній реалізації досягається кінцева ціль інвестиційної діяльності – отримання доходу чи соціального ефекту, яка повинна ґрунтуватися, на нашу думку, на певній технології з управління інвестиційною діяльністю в регіоні [10, 28].

Таким чином, можна говорити про те, що у різних, в тому числі загальноєкономічних, економістів відсутня універсальна точка зору на суть категорії “інвестиції”, тому що поняття “інвестиції” є надто широким, щоб можна було дати йому єдине і повне визначення.

А.Мертенс, поглиблюючи дану думку, пише, що в різних розділах науки і різних галузях практичної діяльності зміст поняття інвестиції має свої особливості, а саме:

- в макроекономіці інвестиції є частиною сукупних витрат, що складаються з витрат на нові засоби виробництва (виробничі, або фіксовані інвестиції), інвестицій в житло, і приросту товарних запасів. Тобто інвестиції – це частина ВВП, що не спожита в поточному періоді і яка забезпечує приріст капіталу в економіці;

- в теорії виробництва, і в цілому в мікроекономіці, інвестиції – це процес створення нового капіталу (включаючи як засоби виробництва, так і людський капітал);

- і, нарешті, у фінансовій теорії під інвестиціями розуміють придбання реальних або фінансових активів, тобто це сьгоднішні витрати, метою яких є отримання

майбутнього зиску. Більш точно, інвестиції – це обмін визначеною сьогоднішньою вартістю на, можливо, невизначену майбутню вартість [4].

На нашу думку, варто погодитися с А.М.Марголіним в тому, що на відміну від технічних дисциплін, які відрізняються строгістю фундаментальних визначень, в економіці часто саме неоднакове трактування одних і тих самих понять приводить до розбіжності думок між спеціалістами [3].

Г.Бірман, С.Шмідт писали: “Ми будемо використовувати термін інвестиції для визначення витрат ресурсів, сподіваючись на отримання доходів в майбутньому, після того, як пройде достатньо тривалий період часу. Наприклад, рекламу можна теж вважати інвестицією, оскільки затрати робляться в надії на отримання доходів, які будуть зберігатися довго після того, як на рекламу був використаний певний капітал”.

Отже, на основі аналізу й узагальнення результатів теоретичних досліджень, методологічних підходів іноземних і вітчизняних вчених, вищезгадуваних напрямків розвитку цих досліджень, ми приходимо до висновку, що економічну суть інвестицій можна подати в наступному визначенні.

Інвестиції – це витрати грошових засобів, частина доходу, яка використовується не на поточне споживання, а на відтворення всього суспільного та індивідуального капіталу, кінцевою метою яких є отримання нових більш вищих доходів або соціального ефекту в майбутньому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Єпіфанов А.О., Сало І.В. Регіональна економіка: Навч. посіб. – К.: Наукова думка, 1999. – 344 с.
2. Зухба Д.С. Розвиток інвестиційної діяльності в умовах реформування економіки регіону: Автореферат дисертації. – Донецьк, – 19 с.
3. Марголин А.М. Финансовое обеспечение и оценка эффективности инвестиционных проектов. – М.: Мелиорация и водное хозяйство, 1997.

4. Мертенс А. В. Инвестиции: курс лекций по современной финансовой теории. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.
5. Омельченко А.В. Іноземні інвестиції в Україні: Довідник з правових питань. – К.: Юрінком, 1997. – 416 с.
6. Основы предпринимательского дела / Под ред. Осипова Ю.М. – М., 1992.
7. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. - К., Видавництво “Лібра” ТОВ, 1998. – 392 с.
8. Политическая экономия: Словарь / Под ред. Ожерельева О.И. и др. – М.: Политиздат, 1990.
9. Тумусов Ф.С. Инвестиционный потенциал региона: теория, проблемы, практика. - М.: Экономика, 1999.
10. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство: Підручник / За наук. ред. В.Г. Федоренка. – К.: МАУП, 2000. – 408 с.
11. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1999. – 514 с.

Л.В.Вербівська,
 Чернівецький національний університет
 ім. Ю.Федьковича,
Р.В.Кравчук,
 Чернівецький торговельно-економічний
 інститут КНТЕУ,
 м. Чернівці

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ

У статті висвітлено основні проблеми формування сприятливого інвестиційного клімату на регіональному рівні. Характеризується сучасний стан інвестиційної активності досліджуваного регіону, окреслено основні підходи до розв'язання існуючих проблем та надаються конкретні пропозиції щодо перспективних напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму інвестування й підвищення активізації інвестиційної діяльності в регіоні.